

This eChok volume of
Deuteronomy
Volume 2

לע"נ גבריאל בן לאה ז"ל • נלב"ע י"ד ניסן תשס"ג

is Dedicated in loving memory of
Gabriel (Cabra) Bildirici

*by his wife Nina Bildirici
and his children & grandchildren*

TORAH

תורה

כיון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 1 דמילוי יוד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה

א וַאֲזַל מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יַתֵּן פִּתְגָמָיָא הָאֵלִין עִם כָּל יִשְׂרָאֵל: ב וַאֲמַר לְהוֹן בַּר מֵאָה וְעֶשְׂרִין שָׁנִין אָנָּה יוֹמָא דִּין לֵית אָנָּה יְכִיל עוֹד לְמַפְק וּלְמַעַל וַיֵּי אָמַר לִי לֹא תַעֲבַר יַת יַרְדְּנָא הַדִּין: ג יֵי אֱלֹהִיךָ מִיַּמְרָה יַעֲבַר קְדָמְךָ הוּא יִשְׁצִי יַת עַמְמֵיָא הָאֵלִין מִקְדָּמְךָ וְתִירְתַּנּוּן יְהוֹשֻׁעַ הוּא עֲבַר

לא א וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל: ב וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם לֹא־אוּכַל עוֹד לְצַאת וּלְבוֹא וַיְדוּהָ אָמַר אֵלָי לֹא תַעֲבַר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה: ג יְדוּהָ אֱלֹהֶיךָ הוּא | עֲבַר לְפָנֶיךָ הוּא־יִשְׁמָד אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלְּפָנֶיךָ וַיִּרְשָׁתָם יְהוֹשֻׁעַ הוּא עֲבַר

31 (1) And Moshe went, and spoke the following words to all of Israel, **(2)** And he said to them: Today I am one-hundred and twenty years old. I can no longer go or come, because the Lord said to me, You must not cross over this Jordan. **(3)** The Lord your God — He will cross over before you; He will destroy these nations from before you so that you will possess them. Yehoshua — he will

RASHI

רש"י

31 (1-2) Moshe went Today I am [one-hundred and twenty years old] — [That is to say.] Today [is the exact day that] my days and my years have become complete: on this very day (the seventh of Adar) I was born, and on this day I will die (Sotah 13b).

Because the Lord said to me — This [phrase expresses] the reason for “I can no longer go or come” [that is to say: Why could

Moshe no longer go or come? “Because the Lord said to me...”]. **I can no longer go or come** — One might think this meant that Moshe's strength had weakened [and that is why he could no longer go or come]. Scripture, however, states [regarding Moshe] (Deuteronomy 34:7), “His eye had not dimmed, nor had he lost his [natural] moisture” [which teaches us that his powers were always intact, even on the day of his passing]. So what then is the meaning of “I can no longer”? [Here] it means: “I am not permitted.” For Moshe was denied permission [to enter the Land of Israel], while it was granted to Yehoshua. Another interpretation of “I can no longer go or come” is: I can no longer [figuratively] go and come [i.e., I can no longer negotiate] matters of Torah. This teaches us that the channels of transmission and the well-springs of wisdom were closed up from Moshe [on that day] (Sotah

(א) וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וְגו'. חסר שני רש"י (ב) לא אוכל עוד לצאת ולבוא. יכול שתשש כחו תלמוד לומר לא כהתה עיני ולא נס לחה אלא מהו לא אוכל איני רשאי שנטלה ממני הרשות ונתנה ליהושע: וה' אמר אלי. זהו פרוש לא אוכל עוד לצאת ולבוא לפי שה' אמר אלי: אנכי היום. היום מלאו ימי ושנותי ביום זה נולדתי ביום זה אמות. ד"א לצאת ולבוא בדברי תורה מלמד שנסתתמו ממנו

קְדַמְךָ כְּמֵא דֵי מַלְלִיל יִי:
 ד וַיַּעֲבֹד יִי לְהוֹן כְּמֵא דֵי עֶבֶד
 לְסִיחֹן וְלְעוֹג מְלֻכֵי אַמּוֹרֵא
 וְלְאַרְעֵהוֹן דֵּי שְׂצִי יִתְהוֹן:
 ה וַיִּמְסַרְנֹהוּ יִי קְדַמִּיכֹן
 וַתַּעֲבֹדוּן לְהוֹן כְּכֹל תַּפְקִדְתָּא
 דֵּי פְקֻדֵי תִכּוֹן: ו תִּקְיֹפוּ
 וְאַלִּימוּ לֹא תִדְחִלוּן וְלֹא
 תִתְבַּרְוּן מִקְדַּמֵּיהוֹן אַרִי יִי
 אֱלֹהֶיךָ הוּא דְמַדְבֵּר קְדַמְךָ לֹא
 יִשְׁבַּקְנֶךָ וְלֹא יִרְטֹשְׁנֶךָ:

לְפָנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְדוּהָ: שְׁנֵי שְׁנֵי ד וְעָשָׂה
 יְדוּהָ לָהֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחֹן וְלְעוֹג
 מְלֻכֵי הָאֲמֹרִי וְלָאֲרָצִים אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם:
 ה וַנִּתְּנֶם יְדוּהָ לְפָנֵינוּ וְעָשִׂיתֶם לָהֶם כְּכֹל-
 הַמְצֻוֶה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֹתְכֶם: ו חֲזִקוּ וְאַמְצוּ
 אַל-תִּירְאוּ וְאַל-תִּעְרָצוּ מִפְּנֵיהֶם כִּי ו יְדוּהָ
 אֱלֹהֶיךָ הוּא הַהֵלֶךְ עִמָּךְ לֹא יִרְפֶּךָ וְלֹא
 יַעֲזֹבְךָ: ס

cross over before you, as the Lord has spoken. (4) And the Lord will do to them, as He did to the Ammorite kings, Sichon and Og, and to their land, [all of] which He destroyed. (5) And [when] the Lord will deliver them before you, you must do to them according to all the commandment that I have commanded you. (6) Be strong and courageous! Do not fear, nor be frightened of them, for the Lord your God — He is the One Who goes with you. He will not fail you, nor will He forsake you.

RASHI

רש"י

13b). (6) לא ירפך — [The word ירפך stems from the root רפה, meaning "weak." Thus, the expression here] has the meaning: God will

מסורות ומעניות החכמה: (ו) לא ירפך. לא יתן לך רפיון להיות נעזב ממנו:

not give you [cause for] weakness resulting from your being forsaken by Him.

PROPHETS Hosea 14

נביאים הושע פרק יד

א תַּחֲבוּב שְׁמֵרוֹן אַרִי סְרִיבַת עַל
 מִימֵר אֱלֹהָא בְּחָרְבָא יִתְקַטְלוּן
 וְעוֹלְמָהוֹן יִטְרַפוּן וּמַעַד־תְּהוֹן
 יִתְבַּעֲרוּ: ב תּוֹב יִשְׂרָאֵל

א תֵּאשָׁם שׁוֹמְרוֹן כִּי מָרְתָהּ בְּאֱלֹהֶיהָ בַּחֲרָב יִפְּלוּ
 עַל־לִיהֶם יִרְטָשׁוּ וְהָרִיאוּ יִבְקָעוּ: ב שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל

(1) Shomron shall be accounted guilty, for she has rebelled against her God; they shall fall by the sword, their infants shall be dashed, and their pregnant women shall be ripped open. (2) Return, O Israel, to the Lord your God, for you have

RASHI

רש"י

(1) Shomron shall be accounted guilty — From now on, her guilt will be revealed. Shall

(א) תֵּאשָׁם שְׁמֵרוֹן. מַעַתָּה תִּגְלַח אֲשַׁמְתָּהּ: יִרְטָשׁוּ.

עַד יְדוּה אֱלֹהֶיךָ כִּי כִשְׁלַת בְּעוֹנֶךָ: ג קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל־יְדוּה אֱמָרוּ אֵלָיו כָּל־תְּשׂא עוֹן וְקַח־טוֹב וּנְשַׁלְמָה פְּרִים שְׁפַתֵינוּ: ד אֲשׁוּר וְלֹא יוֹשִׁיעֵנו עַל־סוֹס לֹא נִרְפָּב וְלֹא־נֹאמַר עוֹד אֱלֹהֵינוּ לְמַעֲשֵׂה יַדֵינוּ אֲשֶׁר־בָּךְ יִרְחַם יְתוֹם: ה אֲרַפָּא מְשׁוּבָתָם אֲהַבֵם נִדְבָה כִּי שָׁב אִפִּי מִמֶּנּוּ: ו אֲהִיָּה מִדְּבַחָא: ד מַלְכֵי אַתּוּר לֹא יִפְרָקִינָא עַל רַכְבֵי סוֹסָן לֹא נִתְרַחֵץ וְלֹא נֹאמַר עוֹד אֱלֹהֵנָא לְעוֹבְדֵי יַדְנָא דְמִן קְדָמְךָ אֲתִרְחַם עַל אֲבֵהֲתָנָא כִּד הוּוּ בְּמִצְרַיִם הָא כִּתְמִינִ: ה אֲקַבְּלִינוּן בְּתִיבְתָהוֹן אֲשׁוּבִיק לְחוֹבֵיהוֹן אֲרַחֲמֵנוּן כִּד יְתוּבוּן בְּנִדְבָא אַרִי תַב רֹגְזֵי מְנַהוֹן: ו יְהִי מִימְרֵי כְּטִלָא לְיִשְׂרָאֵל יִזְהָרוּן כְּשׁוֹשְׁנָא

stumbled in your iniquity. (3) Take words with yourselves and return to the Lord. Say, to Him “You shall forgive all iniquity and teach us [the] good [way], and let us render [for] oxen [the offering of] our lips. (4) Assyria shall not save us; we will not ride on horses, nor will we say any longer, our gods, to the work of our hands, for in You, by whom the orphan is granted mercy.” (5) I will remedy their backsliding; I will love them freely, for My wrath has turned away from them. (6) I will be like dew to Israel, they shall blossom like a rose, and it

RASHI

be dashed — *shall be rent asunder. And their pregnant women* — *The pregnant women in its midst.* (2) **Return, O Israel** — *You who are in the land of Yehudah, lest what happens to Shomron happens to you. To the Lord your God* — *while he is still with the Divine Attribute of Mercy. For you have stumbled in your iniquity* — *Obstacles have come to you because of your iniquity.* (3) **You shall forgive all iniquity** — *Forgive all our iniquities. And teach us [the] good*

[way] — *And teach us the good way. And let us render [for] oxen* — *that we should have sacrificed, [let us render them] with the placation of the words of our lips.* (4) **We will not ride on horses** — *This is the aid from Egypt. For in You* — *alone, shall our hope be, You Who grants mercy to the orphans. Said the prophet: So has the Holy Spirit said to me, After they say this to Me* — (5) **I will remedy their backsliding.** (6) **And it will strike** — *[i.e.,] the dew [shall strike] its roots and cause them to prosper. Like the Lebanon* — *like the roots*

רש"י

יבקעו: והריותיו. נשים מעברות שבתוכה: (ב) שובך ישראל. שבארץ יהודה פן יקרה אתכם בשומרון: עד ה' אלהיה. בעוד שהוא במדת הרחמים: כי כשלת בעונך. מכשולים בעד עונך: (ג) כל תשא עון. כל עונותינו סלח: וקח טוב. ולמדנו דרך טוב: ונשלמה פרים. שהיה לנו להקריב ברצוי דברי שפתינו: (ד) על סוס לא נרפב. זו עזרת מצרים: אשר בך. לדרך תהי חקותינו המרחם יתום. אמר הנביא: כך אמר רוח הקדש מאחר שיאמרו לפני כן: (ה) ארפא משובתם. (ו) ויך. הטל את שרשיו

כַּטֵּל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כְּשׁוֹשְׁנָה וַיֵּךְ שָׁרְשָׁיו כַּלְבַּנוֹן: וַיִּתְּבוּן עַל תְּקוּף אֲרָעוֹן
כְּאֵילָן לִבְנוֹן דְּמִשְׁלַח עֹבְרֵתֶיהָ:

shall strike its roots like the Lebanon.

RASHI

רש"י

of the trees of the Lebanon, which are large. וַיִּצְלִיחֵם: כַּלְבַּנוֹן. בְּשָׁרְשָׁיו אֵילָנֵי הַלְבָּנוֹן שֶׁהֵם גְּדוּלִים:

Writings Psalms 9

כתובים תהלים פרק ט

ט וְהוּא יִשְׁפֹּט-תֵּבֶל בְּצַדִּיק יִדִּין לְאֻמִּים בְּמִישְׁרִים: ט וְהוּא יִשְׁפֹּט-תֵּבֶל בְּצַדִּיק יִדִּין לְאֻמִּים בְּמִישְׁרִים:
י וַיְהִי יְדוּה מִשְׁגֵּב לְדָךְ מִשְׁגֵּב לְעֵתוֹת בְּצָרָה: י וַיְהִי יְדוּה מִשְׁגֵּב לְדָךְ מִשְׁגֵּב לְעֵתוֹת בְּצָרָה:
יא וַיִּבְטַחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא-עֹזֶבֶת דְּרָשֶׁיךָ יא וַיִּבְטַחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא-עֹזֶבֶת דְּרָשֶׁיךָ
יב זָמְרוּ לַיהוָה יֹשֵׁב צִיּוֹן הִגִּידוּ בְעַמִּים יב זָמְרוּ לַיהוָה יֹשֵׁב צִיּוֹן הִגִּידוּ בְעַמִּים
עַלִּילוֹתָיו: יג כִּי-דָרַשׁ דַּמִּים אוֹתָם זָכַר לֹא-שָׁכַח עַלִּילוֹתָיו: יג כִּי-דָרַשׁ דַּמִּים אוֹתָם זָכַר לֹא-שָׁכַח
צַעֲקַת (קרי עניים) עֲנִיִּים: יד חֲנֻנִי יִדְהוּה רֹאֵה עֲנִיִּי צַעֲקַת (קרי עניים) עֲנִיִּים: יד חֲנֻנִי יִדְהוּה רֹאֵה עֲנִיִּי
דְתַבִּיךָ דְמָא דְזַכָּאָה יַת צְדִיקָא דְכִיר וְלֹא שְׁלֵי קַבְלַת עֲנוּתָנִין: יד חוּס עֲלֵי יְיָ חָמִי סְגוּפִי מִבְּעַלֵּי דְכַבִּי

(9) And He will judge the world in righteousness, He will minister judgment to the peoples with equity. (10) The Lord also will be a high tower for the oppressed, a high tower in times of trouble. (11) And they that know Your name will put their trust in You, for You, O Lord, have not forsaken those that seek You. (12) Sing praises to the Lord, who dwells in Zion, declare among the peoples His doings. (13) For He that avenges blood has remembered them, He has not forgotten the cry of the humble. (14) Be gracious to me, O Lord, behold my

RASHI

רש"י

(9) **With equity** — *Before the End [of Days], He will judge from heaven [mercifully] with the equity they possess; He will judge them during the night, when they are sleeping from sinning.* (10) **A high tower** — *for Israel, who are "the oppressed."* לעתות means in times of trouble. (12) **Sing praises to the Lord, who dwells in Zion** — *When He returns His dwelling to Zion, then they will sing this to Him.* עלילותיו means His doings. (13) **For He that avenges blood** — *of Israel that was shed.* (א) בְּמִישְׁרִים. עַת בָּא הַקֶּץ יִשְׁפֹּט בְּמִישְׁרִים לְפִי מִישְׁרִים הַמְצוּיִין לָהֶם דִּן אוֹתָם בְּלִילָה כְּשֶׁהֵן יֹשְׁנִים מִן הָעֵבְרוֹת: (ב) מִשְׁגֵּב לְדָךְ. לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם דְּכִים: לְעֵתוֹת. עֵתִים שֶׁל צָרָה: (ד) זָמְרוּ לָהּ יֹשֵׁב צִיּוֹן. כְּשֶׁיִּחְזֹר יִשְׁיָבֶתוּ לְצִיּוֹן וְזָמְרוּ לוֹ בֵּן: עַלִּילוֹתָיו. מְעַלְלֵיו: (ה) כִּי דָרַשׁ דַּמִּים. שֶׁנִּשְׁפְּכוּ בְיִשְׂרָאֵל: (ו)

מְרוֹמִים לִי מִמַּעַלְנֵי מוֹתָא:

מִשְׁנָאֵי מְרוֹמְמֵי מִשְׁעָרֵי מוֹת:

affliction at the hands of those that hate me, You Who lifted me up from the gates of death.

RASHI

רש"י

(14) You Who (14) You Who lifted me up — with Your redemption.

מְרוֹמְמֵי.

Mishnah Terumot, chapter 9

משנה תרומות פרק ט

(1) A person who plants [seeds, from] *terumah*: if unwittingly, he may uproot it [by plowing the soil and uprooting the roots, so that the produce will not grow and then may use the field]; if intentionally, he must allow it to remain [since he designated it as *terumah* he is fined and it has the law of *terumah* which may not be intentionally destroyed]. If it had already grown a third of its full size, whether he had planted it unwittingly or intentionally, he must

א הזורע תרומה, שוגג, יופך. ומזיד יקים. אם הביאה שלישי, בין שוגג, בין מזיד, יקים. ובפשתן, מזיד, יופך: ב וחיבת בלקט ובשכחה ובפאה. ועניי ישראל ועניי כהנים, מלקטים. ועניי ישראל, מוכרין את שלהם לכהנים בדמי תרומה, והדמים שלהם. רבי טרפון אומר, לא ילקטו אלא עניי כהנים, שמא ישכחו ויתנו לתוך פיהם. אמר לו רבי עקיבא, אם כן, לא ילקטו אלא טהורים: ג וחיבת במעשרות ובמעשר עני, ועניי ישראל ועניי כהנים נוטלים, ועניי ישראל

allow it to remain [for it is already fit for food, and he is intentionally destroying *terumah*]; but in the case of flax, even when planted intentionally [and even after it reached a third of its full size], he must uproot it [to prevent him from deriving any benefit from the stalks, since he may mistakenly think that only the seeds are *terumah*]. (2) And it [what grows from the *terumah* seeds] is subject to *leket*, *shikhechah*, and *peah*. Poor Israelites and poor priests may glean them, but the poor Israelites must sell theirs to priests for the price of *terumah*, and the money becomes theirs. Rabbi Tarfon says, Only poor priests may glean them, lest [the others] forget and put it into their mouths [since if they may collect the *terumah*, they are liable to eat it as well]. Rabbi Akiva said to him, If this is so, then only those who are clean should be allowed to glean [because a priest who has become unclean may not eat *terumah*]. (3) And it [what grows from the *terumah* seeds] is subject to *ma'aserot* and *ma'aser oni*. Both poor Israelites and poor priests may take, but the poor Israelites must sell theirs to priests for the price of *terumah*, and the money becomes

רבנו עובדיה מברטנורא

א הזורע תרומה שוגג יופך. חורש ומהפך, כדי שלא יגדל, ואין בכך כלום: ומזיד יקיים. כיון שנקרא שם תרומה על השדה, היה נראה כמאבד את התרומה: ואם הביאה שלישי אפילו שוגג יקיים. משום דאסור לאבד את התרומה: ובפשתן מזיד יופך. ואפילו הביאה שלישי, כדי שלא יחנה בקסמין ויחשוב שהזרע בלבד הוא דהוי תרומה ואסור, ועיקר פשתן משום קסמין הוא ולא משום זרע: ב בדמי תרומה. דגידולי תרומה אסורים לזרים: לא ילקטו אלא עניי כהנים. דחיישינן אדמלקטי ליה שדי לפומייהו: אם כן לא ילקטו אלא טהורים. דהא כהן טמא אסור בתרומה. והלכה כרבי עקיבא: ג וחיבת במעשרות. מעשר ראשון ושני, והוא הדין בתרומה (ב): ובמעשר עני. אם היא שנה

theirs. The one who flails [the grain, to thresh it himself without the use of an animal] is to be praised [because he need not muzzle the oxen in order to prevent them from eating of *terumah*, which is forbidden to animals not belonging to priests], but the one who treads [i.e., he uses oxen to do the threshing for him], what should he do? He must suspend bags [to prevent their eating *terumah*; muzzling animals while threshing is forbidden; see

Deuteronomy 25:4] from the neck of the animals and place in them fodder of the same kind, with the result that he will neither muzzle the animal nor cause it to eat *terumah*. (4) What grows from *terumah* is [Rabbinically considered] *terumah*, but what grew out of the growth [i.e., if he planted seeds which grew from produce seeded with *terumah*] is non-sacred produce. However, regarding *tevel* [untithed produce; since most of it is non-sacred produce,] *ma'aser rishon* [only a tenth is *ma'aser*, and the rest is non-sacred produce], the aftergrowth of *shemittah* [that which grows of its own accord during *shemittah* (seeds dropped at harvest time); since this is a rare occurrence, the added stringency was not added to what grows from it], *terumah* grown outside the land [of Israel, since this import of grain was rare, no additional stringency was added], *meduma* [since most of it is non-sacred produce], and firstfruits [of the Seven Species mentioned in Deuteronomy 8:8; they too, do not occur frequently enough to warrant the imposition of this restriction]: that which grows from them is regarded as non-sacred produce. That which grows from consecrated produce and *ma'aser sheni* are [considered] non-sacred produce, and must be redeemed [at the value of the seeds actually sown,] at the time it was planted. (5) If one hundred rows were planted with *terumah* seeds and one row with seeds of non-sacred produce [and it is not known which

מוכרין את שלהם לכהנים בדמי תרומה, והדמים שלהם. החובט משבחה. והדש כיצד יעשה, תולה כפיפות בצוארי בהמה ונותן לתוכן מאתו המין, נמצא לא זומם את הבהמה ולא מאכיל את התרומה: ד גידולי תרומה, תרומה. וגדולי גידולין, חלין. אבל הטבל ומעשר ראשון וספיעית ותרומת חוצה לארץ והמדמץ והבכורים, גדוליהן, חלין. גדולי הקדש ומעשר שני, חלין, ופודה אותם בזמן זרעם: ה מאה לגנה של תרומה ואחת של חלין, כלן מתרין

רבנו עובדיה מברטנורא

שלישית או ששית של שמיטה שמעשר עני נוהג בהן: החובט. גידולי תרומה הללו במקלות הרי זה משובח, כדי שלא יצטרך לחסום את הבהמה שדש בה, שאסור להניחה לאכול בתרומה אם אינה פרתו של כהן: כפיפות. סלין: מאותו המין. של חולין, אם חטים חטים, ואם שעורים שעורים: נמצא לא זומם. כלומר אינו חוסם ונותן זמן לתוך פיה שהרי היא אוכלת מאותו המין: ולא מאכילה תרומה. דמשל חולין שבכפיפה התלויה בצוארה היא אוכלת: ד גידולי תרומה תרומה. מדרבנן, עבדו רבנן תקנתא משום תרומה טמאה ביד כהן, כי היכי דלא לישהי לה לגביה עד זמן הזרע כדי לזרעה ואתי בה לידי תקלה, ומשום הכי גזרו שיהיו גידולי תרומה כתרומה: וגידולי חולין חולין. אם חזר זרע אותן גידולין, גידוליהן חולין: הטבל. גידוליו חולין משום דרובו חולין: ומעשר ראשון. נמי משום דרובו חולין: וספיעית. לפי שאינן מצויין ואינן נוהגים בכל שנה: ותרומת חוצה לארץ. נמי לפי שאינה מצויה: והמדומע. שרובו חולין: וביכורים. שאינן מצויין (שאינן) נוהגים אלא בשבעת המינים: גידולי הקדש ומעשר שני חולין. שאם זרע מהן סאה אחת והוסיף כמה סאה—), חולין. אף בדבר שאין זרעו כלה: ופודה אותם בזמן זרעם. פודה כל האוצר בדמי אותה סאה: ה מאה לגנה של תרומה. שדה שנזרעה ערוגות ערוגות ויש בה מאה ערוגות (ה) של תרומה ואחת של חולין, ולא ידיע הי דחולין, כולן מותרים. קולא הוא שהקילו בגידולי תרומה דערוגה אחת של חולין מתרת ערוגות רבות בדבר שזרעו כלה: אבל בדבר שאין זרעו כלה, אחת של תרומה אוסרת מאה של חולין לפי שאין הקרקע עולה

are which], they all are permitted if they are of a type whose seed perishes [in the soil]; but if they are of a type whose seed does not perish [in the soil], then even if there are one hundred [rows] of non-sacred produce and one of *terumah*, they are all prohibited. (6) Regarding *tevel*, what grows from it is permissible if it is of a type whose seed perishes [in the soil]; but if of a type whose seed does not perish, then even what grows, from that which [later] grew out of it, is forbidden [i.e., he planted seeds of

tevel and then planted the seeds of the subsequent produce]. Which is the type whose seed does not perish [and of which the secondary growth would be prohibited]? Anything like *luf* [similar to onions], garlic, and onions. Rabbi Yehudah says, garlic [in this respect] are like barley [whose seeds perish]. (7) If a person weeds leek plants [a species of onion whose seeds do not rot] for a non-Jew [i.e., in a field belonging to a non-Jew], even though the produce is still untithed [since this Sage maintains that the ownership of the field is not recognized in regard to exempt its produce from the laws of tithes], he [the laborer] may snatch from it a casual meal [while working]. Plantings [i.e., seedlings] of *terumah* which had become unclean and which were replanted become clean in that they do not cause defilement [since they are rooted to the soil, they are not regarded as food], but they must not be eaten [a stringency, being that they are products of *terumah*] until the edible part [of the stalk] has been lopped off [leaving only the root, and whatever grows afterward may be eaten]. Rabbi Yehudah says, He must [before eating] lop off a second time [only what grows a third time from the root is permitted].

רבנו עובדיה מברטנורא

באחד ומאה (ז): **ו הטבל גידוליו מותרים.** באכילת עראי, כשאכל (טבל שלא נגמרה מלאכתו) **בדבר שזרעו כלה.** השתא מפרש תנא למלתייה דתנן לעיל הטבל גידוליו חולין, לא הויא אלא בדבר שזרעו כלה: אבל בדבר שאין זרעו כלה, אפילו גידוליו גידולין אסורים באכילת דבר שיהיה זרעו כלה ונאבד) מהרה כמו השעורה. פירוש אחר, השום שהוא גדול כשעורה אין זרעו כלה, אבל פחית מכשעורה זרעו כלה (ט). ואין הלכה כר' יהודה: **ז המנכש.** תולש עשבים רעים הגדלים בתוך התבואה והירקות: **בחסיות.** כגון השום והלוף והבצלים והכרתי, כל אלו נקראים חסיות: **אף על פי שפירותיו.** של נכרי טבל, דסבר האי תנא אין קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מן המעשר וגידוליו טבל בדבר שאין זרעו כלה, אפילו הכי אוכל מהן עראי: **שתיילי תרומה.** כגון שתיילי כרוב ותרדין שנטמאו ושתלן, **טהרו מלטמא:** דכיון שנתחברו לקרקע נתבטלו מתורת אוכל. ואם תאמר כיון דעיקר גזירה גידולי תרומה כתרומה אינה אלא משום תרומה טמאה ביד כהן דלמא משהי לה גביה ואתי לידי תקלה, אכתי כיון דטהרו משהי לה גביה. ויש לומר דתרומה נמכרת בזול הרבה לפי שאינה ראויה אלא לכהנים טהורים ואם נטמאת טעונה שריפה, הלכך אפילו אם היו נותנים לכהן תרומה כדי לזרעה לא היה (צ"ל מפסיד) מבטל שדהו, אבל אם היו הגידולין חולין היה משהה תרומה טמאה כדי לזרעה: **ואסורים לאכול.** מעלה בעלמא היא (יא): **עד שיגום וישנה.** שיחתוך מה שגדל גם בפעם השניה, ומה שיגדל משני ואילך יהיה מותר. ואין הלכה כר' יהודה:

Gemara Berakhot 63a

גמרא ברכות דף סג.

Bar Kappara expounded: What short text is there upon which all the essential principles of the Torah depend? “In all your ways acknowledge Him and He will direct your paths.” (Proverbs 3:6) Rava remarked: Even for a matter of transgression [i.e., when the exigencies of the time require a transgression, such as Eliyahu at Carmel]. Bar Kappara [further] expounded: A man should always teach his son a clean and not a laborious trade. What, for example? Rav Chisda said: Needle-stitching. It has been taught: Rabbi says, A man should not invite too many friends to his house, as it says, “There are friends that one has to his own detriment.” (Proverbs 18:24) It has been taught: Rabbi says, A man should not appoint a steward over his house, for had not Potifar appointed Yosef as steward over his house, he would not have fallen into that thing. It has been taught: Rabbi says, Why does the section of the Nazirite (Numbers 6) immediately follow that of the *sotah*—

דרש בר קפרא: איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה (משלי ג) בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך. אמר רבא: אפלו בדבר עברה. דרש בר קפרא: לעולם למד אדם את בנו אומנות נקייה ונקיה. מאי היא: אמר רב חסדא מחטא דתלמידיה. תניא רבי אומר: לעולם אל ירבה אדם רעים בתוך ביתו שנאמר (שם יח) איש רעים להתרועע. תניא רבי אומר: אל ימנה אדם אפוטרופוס בתוך ביתו. שאלמלא לא מנה פוטיפר את יוסף אפוטרופוס בתוך ביתו לא בא לאותו דבר. תניא רבי אומר: למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה? לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה זיר עצמו מן היין. אמר חזקיה ברה דרבי פרנך, אמר רבי יוחנן: למה נסמכה פרשת סוטה לפרשת תרומות ומעשרות? לומר לך שכל שיש לו תרומות ומעשרות ואינו נותן לכהן סוף נצרך לכהן על ידי אשתו. שנאמר (במדבר ה) ואיש את קדשיו לו יהיו. וסמך לה איש איש כי תשטה אשתו. וכתוב (שם) והביא האיש את אשתו וגומר. ולא עוד אלא שסוף שנצרך להן, שנאמר (שם) ואיש את קדשיו לו יהיו. אמר רב נחמן בר יצחק: ואם נותן סוף מתעשר שנאמר (שם) איש אשר יתן לכהן לו יהיה לו יהיה ממון הרבה:

suspected wife (ibid., 5:11-31)? To teach you that anyone who sees a suspected wife in her degradation should completely abstain from wine. Chizkiyah the son of Rabbi Farnakh said in the name of Rabbi Yochanan: Why does the section of the suspected wife immediately follow one dealing with *terumot* and tithes (ibid., 5:5-10)? To teach you that if one has *terumot* and tithes and does not give them to the priest, in the end he will require the priest's services to deal with his wife. For so it says, “Every man's hallowed things shall be his,” (Numbers 5:10) and immediately afterwards it says, “If any man's wife go aside,” (Numbers 5:12) and later it is written, “And the man shall bring his wife.” (Numbers 5:15) Furthermore, in the end he shall be in need of them [i.e., the tithes for the poor, for he will lose his money], as it says, “Every man's hallowed things shall be his.” Rav Nachman bar Yitzchak said: If he does give, he will eventually become rich, as it says, “Whatever a man gives the priest, he shall have” (Numbers 5:10) — he shall have much wealth.

זוהר דף קא עא

(תהלים ל"ב) אשרי נשוי פשע בסוי תפאה. מאי בסוי תפאה הא אוקמוה דהוא פסי מבני נשא שהוא תפאה דהב לקדשא בריך הוא ואודי קמי קדשא בריך הוא אכל תא חזי כד בר נש חטי ורב זמנא דתא ותרין ותלתא ולא אהדר ביה הא חובוי באהגליא אנני ומפרסמי לון לעילא ומפרסמי לון לתתא

וּכְרוּזוֹ אֲזַלִּין קַמֵּיהּ וּמְכַרְזֵי אַסְתַּלְקוּ מִסְחָרְגֵיהּ דְּפַלְגְנִיא נְזִיף הוּא מְטַאֲרֵיהּ נְזִיף הוּא לְעֵילָא נְזִיף הוּא לְתַתָּא וּוִי לִיהּ דְּפַגְמִים דִּיּוֹקְנָא דְּמַאֲרֵיהּ וּוִי לִיהּ דְּלֵא חֵישׁ לִיקְרָא דְּמַאֲרֵיהּ. קַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא גְלִי הוּבָא לְעֵילָא הֲדָא הוּא דְּכֵתִיב (אִיב כ') וְגַלּוּ שְׁמִים עֲוֹנוֹ וְאַרְזִין מִתְקוּמְמָה לּוֹ. וְכַד בַּר נִשׁ אֲזַיל בְּאַרְחָא דְּמַאֲרֵיהּ וְאַשְׁתַּדַּל בְּפּוֹלְחֵינְהּ וְאַזְדַּמֵּן לִיהּ חֲטָאָה כַּד בִּלְאָ מְכַסֵּין עֲלוּיָהּ עֲלֵאִין וְתַתֵּאִין דָּא אַקְרִי בְּסוּי חֲטָאָה אָמַר לִיהּ רַבִּי אַבָּא עַד כַּעֲן לָא מְטִית לְעַקְרָא דְּמַלְאָה וְשִׁפּוּר קַאֲמַרְתָּ וְהֵאִי דְּקַאֲמַרוּ חֲבָרִיא שְׁפִיר אָבַל אִי חֲכִי מְכוּסָה חֲטָאָה מְבַעֵי לִיהּ. מַהוּ בְּסוּי חֲטָאָה. אֲלֵא תְרִי מְלִי דְּחֲכַמְתָּ אִית בֵּיהּ וְתַרְוִיּהוּ חֲכִי חַד כְּמָה דְּתַנְיִנֵן דְּעוּבְדִין טְבִין דְּבַר נִשׁ עֲבִיד בְּהֵאִי עֲלֵמָא עֲבָדִין לִיהּ בְּהַהוּא עֲלֵמָא לְבוּשָׁא יְקִירָא עֲלֵאָה לְאַתְלַבְשָׁא בְּהוּ וְכַד בַּר נִשׁ אֲתַקִּין עוּבְדִין טְבִין וְנִבְרִין עֲלֵיהּ עוּבְדִין בִּישִׁין וְאַשְׁנַח בֵּיהּ קַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא וְעוּבְדִי בִישִׁין סְגִיאִין וְאִיהוּ רִשְׁעָא דְּאַשְׁתַּבַּח חֲטָאָה קַמֵּי מַאֲרֵיהּ וְתוּקָא עַל אַנּוּן טְבָאָן דְּעֵבִיד בְּקַדְמִיתָא הָא אֲתַאֲבִיד הוּא מְכַלָּא מַהֵא עֲלֵמָא וּמְעֲלָמָא דְּאַתֵּי מַה עֲבִיד קַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא מְאַנּוּן טְבָאָן דְּעֵבִיד הֵאִי חֲטָאָה בְּקַדְמִיתָא אֲלֵא קַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא אַף עַל גַּב דְּהַהוּא רִשְׁעָא חֲטָאָה אֲתַעֲבִיד אַנּוּן טְבָאָן וְנִכְּן לָא אֲתַעֲבִידוּ אִית צַדִּיק דְּאֲזַיל בְּאַרְחֵיהּ דְּמַלְכָא עֲלֵאָה וְאַתְקִין לְבוּשׁוֹי מְעוּבְדִי וְעַד לָא אֲשֻׁלִים לְבוּשׁוֹי אַסְתַּלַּק קַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא אֲשֻׁלִים לִיהּ מְאַנּוּן עוּבְדִין דְּעַבַד (פִּסָּא דְּאַבִּיד) הֵאִי רִשְׁעָא חֲטָאָה וְאַשֻׁלִים לְבוּשׁוֹי לְאַתְתַּקְנָא בְּהוּ בְּהַהוּא עֲלֵמָא הֲדָא הוּא דְּכֵתִיב (שֵׁם כ"ו) יִכִּין וְצַדִּיק יִלְבַּשׁ הַהוּא חֲטָאָה אֲתַקִּין וְצַדִּיק אֲתַחֲפִי מַמַּה דְּאִיהוּ תַקִּין הֲדָא הוּא דְּכֵתִיב בְּסוּי חֲטָאָה (כְּסוּי הוּא מִידָא דְּחֲטָאָה אֲתַחֲפִי מִחֲטָאָה) וְעַל דָּא לָא כְּתִיב מְכוּסָה אֲלֵא בְּסוּי וְכַד דְּאַתַּחֲפִי הַהוּא חֲטָאָה דְּהֵאִי וְכַאֲהָ בְּאַנּוּן דְּאַקְרוּן מְצוּלוֹת יָם דְּהָא מֵאֵן דְּנִפְּיל בְּמְצוּלוֹת יָם לָא אֲשַׁתַּבַּח לְעֲלָמִין בְּגִין דְּמִן חֲפִזָּן עֲלֵיהוּ (מֵאֵן מְצוּלוֹת יָם) כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר (מִכָּה ז') וְתִשְׁלִיד בְּמְצוּלוֹת יָם כֹּל חֲטָאָתֶם מֵאֵן מְצוּלוֹת יָם אֲלֵא רֵוָא יְקִירָא הוּא וְהָא אֲוִקְמִיהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Sha'arei Teshuvah, Page 30

שערי תשובה דף ל עא.

There is a type of person who tells his friend that he will do him favors or will give him a gift, but at the very moment that he is speaking with him, he tells his heart that he will not really give it. And it says, "Guard your tongue from evil and your lips from speaking deception." (Psalms 34:14) The Sages, of blessed memory, explained that a person should not say one thing with his mouth and mean another with his heart. They further said, that words are subject to [the *halachic* category of] breach of trust, if he reneges on his words, provided that the one promising his friend a favor says so orally and resolves it in

הָאוּמַר לְחִבְרוֹ כִּי יִטִּיב עִמּוֹ וְיִתֵּן לוֹ מַתָּה וְעוֹדְנָהּ מְדַבֵּר עִמּוֹ עִם לִבּוֹ יִשְׁיַח שְׁלֵא לִתָּה. וְנֹאמַר: (תהילים לד) נִמְצַר לְשׁוֹנֵךְ מִרַע וּשְׁפָתֶיךָ מְדַבֵּר מִרְמָה. וּפְרָשׁוּ זְכוּרָנִם לְבִרְכָה שְׁלֵא יְדַבֵּר אֶחָד בְּפִהּ וְאֶחָד בְּלִב. וְעוֹד אָמְרוּ דְּבָרִים שֵׁישׁ בְּהֶם מִשׁוּם מַחֲסְרֵי אָמוּנָה אִם יִחְזוּר מְדַבְּרֵיוּ וּבִלְבָד שְׂיֵהָא אֲוִמַר בְּפִהּ וְגוֹמַר בְּדַעַת. וְהַמְבַטֵּיחַ אֶת חֲבָרֵיו לְהִיטִיב עִמָּהֶם וּיִשְׁקַר דְּבָרֵיו וְיִשֵּׁם לְאֵל מַלְתּוֹ. כִּי אַחֲרֵי אֲשֶׁר אָמַר לְהִטִּיב עִמּוֹ עַל הַבְּטָחָתוֹ וּבִטַּח בּוֹ לֵב חֲבָרוֹ אֵין לוֹ לְחַלְלֵהּ הַבְּטָחָתוֹ כִּי זֶה דְּרַךְ שְׁקָר וְהוּא כְּאָדָם עֹבֵר בְּרִית, שְׁנֹאמַר: (צפניה א) שְׂאֲרִית

his heart, yet afterwards lies by his words and makes them as nothing. For after he has said that he will do him a favor and has promised him, and the other man's heart trusts him, he must not violate his promise. For this is the way of falsehood, and he is like a man who breaks a covenant, as it says, "The remnant of Israel will not do injustice and will not speak lies

and a deceitful tongue will not be found in their mouths.” (Zephaniah 3:13) Similarly, if someone tells his friend that he will give him some small gift, [and does not do so] even if he did not say it as a promise, our Rabbis said that this constitutes breach of trust. For, since it is a small gift, the other person's heart relies on him and trusts him, that he will surely give it to him. And if he is a poor man, then even if it was to be a large gift [and the poor man didn't necessarily believe him], if he reneges on it his evil is great. For he has made a vow, and it says, “He shall not violate his word.” (Numbers 30:3) The same holds true if someone boasts in front of others that he is going to bestow a gift upon a certain individual, as though he were boasting about his generosity with this. It is similar to a promise, and it is not right for him to renege on his words after he has prided himself and boasted about the matter. This idea is expressed by the verse, “Rain clouds and wind, but there is no rain — a man who boasts about a false gift.” (Proverbs 25:14) In other words, just as people are troubled after there are signs of rain, when the rain does not fall, so too, is the case regarding a person who boasts about a false gift. For his boasting about the matter is a sign that he intends to fulfill his word. Therefore, the man to whom he promised the gift will be troubled when his hopes are disappointed.

Practical Law:

Rambam, Laws of Blessings, Chapter 6

(1) The washing of hands between one cooked food and another is optional; one may either wash or not wash, as he prefers. Non-sanctified fruit does not require washing of the hands, neither before nor after. And whoever washes his hands for fruit is an arrogant person. Any bread that has salt in it requires the washing of the hands afterward [i.e., *mayim acharonim*], in case there is Sodom salt in it, or salt whose nature is like Sodom salt, and if he passes his hands over his eyes, he will become blind. This is why [everyone is] obligated to wash hands at the end of every meal: because of [danger of] salt.

יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עֲוֹלָה וְלֹא יִדְבְּרוּ כָזָב וְלֹא יִמְצֵא בְּפִיהֶם לְשׁוֹן תְּרֻמִית. וְכֵן הָאוֹמֵר לְתַת לְרַעְהוּ מִתְּנָה מוֹעֵטֶת אֶף עַל פִּי שְׂלֵא הַזְּכוּר לְשׁוֹן הַבְּטָחָה, אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ כִּי יֵשׁ בּוֹ מַחְסֵר אֲמָנָה. כִּי לֵב חָבְרוּ סוֹמֵךְ עָלָיו וּבּוֹטָח בּוֹ אַחֲרֵי שֶׁהִמְתַּנֵּה מוֹעֵטֶת כִּי נִתּוֹן יִתֵּן לוֹ. וְאִם אִישׁ עֲנִי הוּא, אֶף עַל פִּי שֶׁהִמְתַּנֵּה מְרֻבָּה אִם יִחְזֹר בּוֹ רַעְתּוֹ רַבָּה, כִּי נִדְרַר נִדְרַר וְנִאֲמַר (בַּמִּדְבָּר ל) לֹא יִחַל דְּבָרוֹ. וְכֵן מִי שֶׁיִּתְפָּאֵר בְּפָנָיו רַבִּים לְתַת מִתְּנָה לְאָדָם וְהִנֵּה הוּא כְּמִתְהַלֵּל עַל נְדִיבוּתוֹ בְּזֶה הַנֵּה זֹאת כְּמוֹ הַבְּטָחָה וְלֹא נִכּוֹן שִׁישׁוּב מִדְּבָרָיו אַחֲרֵי שֶׁהִתְכַבֵּד וְהִתְהַלֵּל בְּדָבָר כְּעֵנִין שְׂכָתוֹב (מִשְׁלֵי כח) נְשִׂאִים וְרוּחַ וְגֶשֶׁם אֵין אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּמַתַּת שְׂקָר. פְּרוּשׁ כְּמוֹ שִׁיִּצְטַעְרוּ בְּנֵי אָדָם אַחֲרֵי בּוֹ סִימְנֵי הַגֶּשֶׁם וְלֹא בָּא הַגֶּשֶׁם בֵּין עֵנִין אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּמַתַּת שְׂקָר כִּי מֵה שְׂמִתְהַלֵּל בְּדָבָר סִימֵן קִיּוֹם הַדְּבָר עַל בֵּין יִצְטַעַר הָאִישׁ שֶׁהִבְטִיחוּהוּ עַל הַמְתַּנֵּה בְּהַכּוֹיֵב תּוֹחֲלָתוֹ:

הלכה

הרמב"ם הלכות ברכות פרק ו

א נְטִילַת יָדִים בֵּין תְּבַשִּׁיל לְתְּבַשִּׁיל רְשׁוּת רְצָה נוֹטֵל רְצָה אֵינוֹ נוֹטֵל. וּפִירוּת שֶׁל חֲלִין אֵינָן צָרִיכִין נְטִילַת יָדִים בֵּין בְּתַחֲלָה בֵּין בְּסוּף. וְכֵן הַנוֹטֵל יָדָיו לְפִירוּת הָרִי זֶה מְגַסֵּי הַרוּחַ. כֹּל פֶּת שֶׁהִמְלַח בּוֹ צָרִיךְ נְטִילַת יָדִים בְּאַחֲרוֹנָה שְׂמָא יֵשׁ בּוֹ מֶלַח סְדָמִית וְיַעֲבִיר יָדָיו עַל עֵינָיו וְיִסְמָא. מִפְּנֵי זֶה הוֹבִיֵן לְטַל יָדִים בְּסוּף כֹּל סְעֵדָה מִפְּנֵי הַמֶּלַח. וּבַמְחֻנָּה פְּטוּרִים מִנְטִילַת

In an army camp, they are exempt from the washing of the hands at the beginning, because they are occupied with the war, but they are obligated [to wash] afterwards, because of the danger. (2) Until where are the hands to be washed? Until the wrist. How much is the [required] amount of water? A *revi'it* for every two hands. And everything that interposes for immersion interposes for the washing of the hands. And anything [i.e., any liquid] that counts towards the measurement of a *mikvah* [pool for immersion] counts toward the measurement of a *revi'it*.

יָדִים בַּתְּחִלָּה מִפְּנֵי שֶׁהֵן טְרוּדִים בְּמִלְחָמָה וְחִיבִין בְּאַחֲרוֹנָה מִפְּנֵי הַסִּכָּנָה: ב עַד הַיָּכֵן הִיא נְטִילַת יָדִים? עַד הַפָּרֶק. וְכַמָּה שְׁעוֹר הַמַּיִם? רְבִיעִית לְכָל שְׁתֵּי יָדִים וְכָל שְׁחוּצָצִים בְּטְבִילָה חוּצָץ בְּנְטִילַת יָדִים. וְכָל הָעוֹלָה לְמִדַּת מְקוּוֹה עוֹלָה לְשְׁעוֹר רְבִיעִית:

VAYEILECH FOR MONDAY

וילך ליום שני

TORAH

תורה

יכין בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד דמילוי יוד דשם ב'ין להשאר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה

ז וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לַיהוֹשֻׁעַ וַאֲמַר לֵה לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל תִּקַּף וְאֵלִים אָרִי אֵת תְּעוֹל עִם עַמָּא הַדִּין לְאַרְעָא דִּי קַיִים יְיָ לְאַבְהַתְהוֹן לְמַתָּן לְהוֹן וְאֵת תַּחֲסִנְנָה יְתְהוֹן: ח וַיְיָ הוּא דְמַדְבֵּר

שני שלישי שני חמישי במחוברין ז וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לַיהוֹשֻׁעַ וַאֲמַר אֵלָיו לְעֵינַי כָּל-יִשְׂרָאֵל חֲזַק וְאִמְץ כִּי אֵתָה תָּבוֹא אֶת-הָעַם הַזֶּה אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְדוּהָ לְאַבְתָּם לָתֵת לָהֶם וְאֵתָה תִּנְחַלְלֶנָּה אוֹתָם: ח וַיְדוּהָ הוּא ו

(7) And Moshe called Yehoshua and said to him in the presence of all Israel: Be strong and courageous! For you will come, together with this people, to the land which the Lord swore to their forefathers to give to them. And you will apportion it to them as an inheritance. (8) The Lord — He is the One Who goes

RASHI

(7) — [literally “For you will come this people.” To understand the sense of this phrase, we see that the Targum translates it as:] “For you will come with this people” [which teaches us that the word את here, means “with.”. Accordingly, Moshe's

statement of leadership role to Yehoshua can be understood as follows]: Moshe said to Yehoshua, “The elders of the generation will be with you, [for] everything should be done according to their opinion and their counsel.” In contrast, however, the Holy One Blessed is He said to Yehoshua (verse 23), “For you will bring (תביא) the Children of Israel to the land which I have sworn to them.” [God's statement of leadership role to Yehoshua, was stating here:] “You will bring them [even if it is] against their will! Everything depends [only] upon you; [if necessary,] you must take a rod and beat them over their heads! There can

רש"י (ז) כִּי אֵתָה תָּבוֹא אֶת הָעַם הַזֶּה. אָרִי אֵת תִּיעוֹל עִם עַמָּא הַדִּין מֹשֶׁה אָמַר לַיהוֹשֻׁעַ וְקָנִים שְׁבִדוֹר יְהוֹי עַמְּךָ הַכֹּל לְפִי דְעֵתָן וְעֵצָתָן אֲבָל הַקְּב"ה אָמַר לַיהוֹשֻׁעַ כִּי אֵתָה תָּבִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם תָּבִיא עַל כַּרְחֵם הַכֹּל תְּלוּי בָךְ